

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:533

av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V)

Afrika söder om Sahara

---

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning	4
4	Mänskliga rättigheter	5
4.1	Kvinnors och hbtq-personers rättigheter	6
4.2	Fackliga rättigheter	7
5	Partnerskap på lika villkor	7
5.1	Handel och investeringar	8
5.2	Utvecklingsamarbete	9
5.3	Skuldavskrivningar	9
5.4	Diplomatisk närvaro	10
5.5	Migration	10
6	Utvecklingen i Afrika söder om Sahara	11
6.1	Sydafrika	11
6.2	Zimbabwe	12
6.3	Demokratiska republiken Kongo	12
6.4	Senegal	13
6.5	Gambia	14
6.6	Nigeria	14
6.7	Mali	15
6.8	Burkina Faso	16
6.9	Sudan	17
6.10	Sydsudan	18
6.11	Etiopien	19
6.12	Eritrea	20
6.13	Somalia	21

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Afrika söder om Sahara och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för sitt utvecklingssamarbete bör stärka såväl det politiska som det ekonomiska stödet till hbtq-rörelsens arbete i Afrika söder om Sahara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Afrika söder om Sahara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för handelsavtal med länder i Afrika, Västindien och Stilla havet (AVS-länderna) som tar sin utgångspunkt i agenda 2030 och en samstämmig utvecklingspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN ska verka för en migrationspolitik som utgår från Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att förstärka samarbetet mellan myndigheter, högskolor, kultur och civila samhället i Sverige och Sydafrika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN och EU kraftfullt måste verka för ett ingripande mot plundringen av Demokratiska republiken Kongos naturtillgångar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för en demokratisk, fredlig och stabil utveckling i Gambia, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för att de oljebolag som är verksamma i Nigerdeltat tar sitt ansvar och bidrar till att starta en fond för sanering av regionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt bör bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Burkina Faso för att stödja arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter i landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör motverka att framtida oljeutvinning i Sudan bidrar till MR-brott, konflikter och en orättvis fördelning av resurser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för ett omedelbart stopp för

- övergreppen i Sydsudan och för att humanitär hjälp når fram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör uppmärksamma de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien i sina bilaterala kontakter med regimen såväl som i FN och EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i alla kontakter med Etiopien, bilateralt och genom multilaterala organisationer, måste kräva Fikru Marus omedelbara frisläppande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i alla kontakter med Eritrea, bilateralt och genom multilaterala organisationer, måste kräva Dawit Isaaks omedelbara frisläppande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom sitt engagemang i Somalia bör betona vikten av att landets kvinnor inkluderas i freds- och försoningsarbetet och att det nuvarande vapenembargot upprätthålls och efterlevs så att tillförseln av vapen upphör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stödja arbetet för fred och demokrati i Somalia och tillkännager detta för regeringen.
  19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för en mer rättvis och jämlik fördelning av tillgångar och resurser i Somalia och regionen för att förebygga framtida katastrofer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3 Inledning

Bilden av Afrika söder om Sahara baseras alltför ofta på förenklade klichéer. Afrika är antingen den exotiska kontinenten där massajer jagar med spjut och lejon brottas med krokodiler, eller misärens kontinent, fylld av barn med svullna magar och offer för aidsepidemiens härjningar. Men framför allt fungerar bilden av Afrika som något främmande, en ständig motsats till vårt eget samhälle.

Afrikas komplexitet och mångfald låter sig inte beskrivas på ett rättvist sätt genom förenklade klichéer. I dagens Afrika finner vi både ungdomarna på internetkaféerna i Johannesburg och småbönderna i Etiopiens högländer som förvägrats ta del av teknikens landvinningar. Här finner vi de stabila demokratierna i Ghana och Botswana, men också flera av vår tids värsta förtryckarstater – Zimbabwe, Eritrea och Ekvatorialguinea. Här ryms några av världens blodigaste konflikter, såsom de i Somalia och Demokratiska republiken Kongo, men här finns även Gambia och Burkina Faso där långvariga diktatorer tvingats lämna över makten till demokratiskt valda ledare samt länder som Tanzania och Zambia som i decennier har åtnjutit fred. Lika lite som Afrika kan beskrivas genom ett fåtal klichéer, lika lite kan de många utmaningar Afrika står inför lösas genom förenklade ekonomiska modeller.

Den rika världen bär ett stort ansvar för utvecklingen i Afrika. Koloniala strukturer lever kvar långt efter avkoloniseringen och kolonialmakternas uppdelning av

kontinenten har fått svåra konsekvenser. Vänsterpartiet ser att utveckling och fattigdomsbekämpning i Afrika söder om Sahara kräver skuldavskrivningar, stoppad kapital- och skatteflykt, ett ökat bistånd, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering av IMF och Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. I grunden krävs en ny ekonomisk ordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från den rika världen till Afrika söder om Sahara.

Samtidigt går det inte att blunda för det faktum att Afrika söder om Sahara är en region som förändras. En rad länder har sedan millennieskiftet kunnat gå från att vara låginkomstländer till att bli medelinkomstländer, ofta tack vare höga råvarupriser. Arbetet med millenniemålen har gjort skillnad. Spridningen av sjukdomar som hiv och tuberkulos har begränsats kraftigt. Tillväxten har varit i hög i regionen sedan en tid tillbaka, men resurserna fördelas ojämlikt. I Afrika söder om Sahara lever varannan människa under fattigdomsgränsen. Andelen barn som skrivs in i grundskolan har ökat från 52 procent 1990 till 80 procent 2015.

Klimatförändringarna, som redan drabbar Afrika oerhört hårt, har framför allt skapats utanför kontinenten och ansvaret vilar därför tungt på den rika världen, inklusive Sverige. Vänsterpartiet har föreslagit satsningar på klimatbistånd utöver dagens enprocentsmål för utvecklingssamarbetet, som en del i det ansvar som Sverige borde ta för de klimatförändringar i Afrika söder om Sahara som vi varit med om att skapa. Detta beskrivs vidare i motionen Klimaträttvisa (2017/18:1141).

Utmaningarna för Afrika och dess folk är många, men det är också möjligheterna. Sverige kan och bör på ett avgörande sätt spela en roll för att bidra till en positiv utveckling. Vår roll i kampen mot apartheid, vår militära alliansfrihet och historia av utvecklingssamarbete med flera stater i regionen ger Sverige en möjlighet att vara en länk mellan Afrika söder om Sahara och Europa såväl som att vara en positiv kraft i enskilda länder.

I denna motion lyfter vi i Vänsterpartiet fram konkreta förslag till hur vi vill lägga grunden för en ny svensk politik för Afrika söder om Sahara. Vi har inte ambitionen att i denna motion ge en heltäckande bild av utvecklingen i Afrika söder om Sahara, det låter sig inte göras i en motion. Vi har i andra motioner och i andra initiativ beskrivit vår syn när det kommer till en rad enskilda länder och frågor. Vi har valt att lyfta fram några av de områden där vi ser att Sverige kan spela en viktig roll i regionen.

4 Mänskliga rättigheter

För Vänsterpartiet är demokrati och mänskliga rättigheter inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändig för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. När alla människor på allvar har möjlighet att bestämma över sina egna liv kan verklig demokrati uppnås.

4.1 Kvinnors och hbtq-personers rättigheter

Om Afrika söder om Sahara ska kunna ta sig an sina utmaningar har man inte råd att exkludera kontinentens kvinnor från politik och ekonomi. Hög mödradödlighet, ojämlik fördelning av resurser mellan män och kvinnor, mäns våld mot kvinnor, den höga andelen flickor som utestängs från utbildning m.m. skapar avgörande hinder för all form av samhällslig utveckling i regionen. Varje strategi för utveckling och fattigdomsbekämpning som vill vara framgångsrik måste därför inkludera ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Situationen vad gäller kvinnors rättigheter har förbättrats det senaste årtiondet. Andelen kvinnliga förtroendevalda i nationella parlament har ökat från strax över 11 procent 2000 till över 23 procent 2016. Rwanda sticker ut med 64 procent kvinnor i parlamentet, vilket gör att landet toppar världslistan över andel kvinnor i ett nationellt parlament och anses ha en ojämförbar representation eftersom kvinnorna är för många. Senegal, Sydafrika, Namibia och Moçambique har alla över 40 procent kvinnor i sina parlament och betraktas därmed som jämställda när det gäller representation.

På flera områden är dock kränkningarna av kvinnors mänskliga rättigheter fortfarande utbredda. Rätten till laglig och säker abort är en grundläggande mänsklig rättighet som begränsas i stora delar av Afrika söder om Sahara. Undantagen är Moçambique och Sydafrika som infört fri abort. Årligen utsätts omkring tre miljoner flickor upp till 15 år för könsstympning och 14 miljoner flickor ingår barnäktenskap med enorma konsekvenser för flickornas sexuella och reproduktiva hälsa. I Niger gifter sig tre fjärdedelar av flickorna innan de fyllt 18 år. Barnäktenskap leder till alltför tidiga graviditeter, i en ålder då kroppen inte är färdigutvecklad. Graviditet och förlossning är den främsta dödsorsaken bland flickor i åldern 15–19 år i regionen.

I de länder där väpnade konflikter pågår är det viktigt att omvärlden ser att konflikter drabbar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet är här centrala verktyg.

Konservativa trossamfund, politiker som motarbetar rättighetsfrågorna och omsätter detta i en hårdare lagstiftning motverkar en positiv utveckling och försvårar ett progressivt arbete. Det kanske viktigaste Sverige kan göra är att stödja de kvinnor i regionen som går samman för förändring. Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Afrika söder om Sahara. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även när det gäller hbtq-frågor är Sydafrika ett föredöme i regionen med en av världens mest progressiva lagstiftningar för hbtq-personer. 2006 var landet först i världen med att införa ett tredje juridiskt kön. Det innebär att den som inte identifierar sig som man eller kvinna, som både och, eller som känner att könsidentitet varierar över tid nu har en egen juridisk könskategori. Sydafrika är också det enda land i regionen där samkönade par får gifta sig.

I alltför många andra länder i regionen hotas hbtq-personer av fängelsestraff, trakasserier, våld och mord. I Sudan, Mauretania och delar av Nigeria riskerar hbtq-personer att dömas till döden. I exempelvis Eritrea, Etiopien, Uganda, Sierra Leone, Tanzania och Zambia kan människor dömas till långa fängelsestraff enbart för att de är hbtq-personer.

I flera länder i regionen arbetar organisationer som driver hbtq-frågor under svåra omständigheter, under hot om våld och repressalier. Sverige kan spela en nyckelroll i att stötta de modiga afrikanska hbtq-personer som nu organiserar sig i många länder på kontinenten i kampen för sina intressen. Sverige bör inom ramen för sitt

utvecklingssamarbete stärka det politiska såväl som det ekonomiska stödet till hbtq-rörelsens arbete i Afrika söder om Sahara. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Fackliga rättigheter

Att få organisera sig på sin arbetsplats och bilda fria och oberoende fackföreningar är en grundläggande mänsklig rättighet, som kränks och inskränks i ett flertal länder i regionen.

Världsfacken International Trade Union Confederation (Ituc) konstaterar i sin årliga genomgång av fackliga rättigheter runt om i världen att situationen i Afrika söder om Sahara har förvärrats sedan förra året. Centralafrikanska republiken, Eritrea, Somalia, Burundi, Sydsudan och Sudan hamnar i botten på Itucs ranking som länder där arbetare inte har några rättigheter till följd av konflikt eller avsaknad av grundläggande rättssystem. I övrigt karakteriseras regionen av en brist på erkännande av fackföreningar och våldsam repression mot demonstrationer för arbetares rättigheter. I flera länder används arresteringar av löntagare för att motarbeta krav på högre löner, trygga anställningar och säkrare arbetsmiljö. I Zimbabwe, Benin och Nigeria demoniseras fackföreningar och anklagas för att vara emot staten och ländernas ekonomiska utveckling. Mauretanien är ett av elva länder i världen där löntagare under förra året dödades för sitt fackliga engagemang.

Vänsterpartiets politik avseende hur fackliga rättigheter kan stärkas globalt utvecklas i motionen Fackliga rättigheter i världen (2016/17:1195). Centralt för arbetet med att stärka respekten för de fackliga rättigheterna är att stödja de löntagare som, ofta under svåra förhållanden, organiserar sig för sina intressen och för förändring. Sverige bör som enskilt land såväl som inom EU och FN verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Afrika söder om Sahara. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Partnerskap på lika villkor

Varje land har sin egen historia och sin egen unika situation. Det finns inte bara en väg till utveckling. Därför måste besluten om ett lands utveckling tas av invånarna själva. Detta är grunden för demokrati och för en modern utvecklingspolitik.

Det kanske största hindret för utveckling i Afrika söder om Sahara är, och har varit, att staterna i regionen saknat makt över sina egna samhällen, sina naturtillgångar och sin utveckling. Många gånger har försök till fattigdomsbekämpning slagits sönder av omvärldens krav, multinationella företags plundring eller orättvisa handelsregler.

Kolonialmakternas kontroll över regionen ersattes efter avkoloniseringen av ett på många sätt nykolonialt ekonomiskt system, där makten över naturtillgångar, företag och banker stannade i händerna på intressen från den rika världen. Befolkningarna i Afrika söder om Sahara måste tillåtas att formulera sina egna mål och visioner och styra utvecklingen själva. En förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning och utveckling är att det politiska och ekonomiska självbestämmandet i Afrika söder om Sahara ökar.

För varje krona den rika världen ger i bistånd uppskattas mer än 10 kronor strömma tillbaka genom olagliga och oredovisade kapitalflöden, s.k. kapitalflykt. Detta är ett av de största utvecklingshindren för Afrika söder om Sahara.

Exemplen är många på hur IMF:s och Världsbankens krav på privatiseringar, avregleringar och nedskärningar i offentlig sektor under årens lopp har gått stick i stäv med demokratiskt fattade beslut i regionen och direkt motverkat utveckling och fattigdomsbekämpning.

Allt utvecklingsarbete ska utgå från respektive mottagarlands egna behov. Det ska respektera dess suveränitet och inte förknippas med politiska eller ekonomiska villkor. Detta är långt ifrån fallet i dag. Ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingsarbete med Afrika söder om Sahara. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.1 Handel och investeringar

Under kolonialismen skapades handelsmönster där Afrikas roll blev att producera råvaror till förädlings- och tillverkningsindustrin i Europa. Detta ledde till en tydlig arbetsdelning, men även en tydlig fördelning av vinsterna från produktionen. Tillverkningsindustrin i den rika världen kunde göra enorma vinster på Afrikas billiga naturtillgångar och arbetskraft, vinster som i ytterst begränsad omfattning kom Afrikas befolkningar till del.

Dessa handelsmönster och denna ekonomiska arbetsdelning har i stor utsträckning upprätthållits även efter kontinentens frigörelse. Handelshinder för afrikanska produkter, i kombination med omfattande dumpning av subventionerade produkter från Europa och Nordamerika, har effektivt slagit sönder varje försök till ekonomisk utveckling och uppbyggnad av förädlings- och tillverkningsindustri i Afrika. I dag växer många afrikanska ekonomier snabbt, till stor del p.g.a. höga världsmarknadspriser på olja och mineraler. En ojämn fördelning av de inkomster som tillväxten genererar och bristande hållbarhet väcker dock oro.

Dagens orättvisa handelsregler skapar inte bara ökade klyftor inom och mellan länder, de skapar också klyftor mellan män och kvinnor. Kvinnor och män arbetar och får sina inkomster från olika sektorer av ekonomin. Kvinnor får ofta sin försörjning från de sektorer som drabbas hårdast av dumpning och avreglerad handel. Inom jordbruk dominerar t.ex. kvinnor i den småskaliga produktionen för den lokala marknaden som i dag ofta hotas av dumpade jordbruksprodukter från EU. Samtidigt återfinns männen oftare i den mer storskaliga produktionen av exportgrödor, s.k. cash crops.

Sedan början av 2000-talet har EU förhandlat ekonomiska partnerskapsavtal (EPA-avtal) med länder i Afrika, Västindien och Stilla havet (AVS-länderna). Det ursprungliga syftet med avtalen var att integrera AVS-länderna i världsekonomin och därigenom främja en hållbar utveckling och bidra till att utrota fattigdomen. Avtalen har sedan förhandlingarna inleddes fått massiv kritik från civilsamhälle, småbrukare, näringsliv och politiker både i AVS-länderna och i EU. Kritiken har främst gått ut på att avtalen framför allt gynnar EU:s intressen, inte är utformade efter AVS-ländernas utvecklingsbehov och leder till ett ökat fokus på råvaruexport.

EPA-avtalen innehåller flera problematiska delar. De riskerar att slå ut lokal produktion och regional handel och underminera utvecklingsinsatser i AVS-länderna. De begränsar också handlingsutrymmet för AVS-länderna genom att möjligheten att

använda sig av kvantitativa importrestriktioner eller exportskatter för att gynna lokal produktion och utveckling görs mer restriktiv.

Vilka konsekvenser EPA-avtalen får för människorna i Afrika söder om Sahara avgörs till stor del av hur EU väljer att implementera avtalen, exempelvis när det gäller tolkningen av icke tariffära handelshinder vid användandet av importrestriktioner på jordbruksvaror för att gynna den egna inhemska matproduktionen. I avtalen finns rendez-vous-klausuler som innebär att man ska ha fortsatta förhandlingar om regler för investeringar, patent och offentlig upphandling. Vid dessa förhandlingar är det centralt att EU:s egenintressen inte får styra. Sverige bör inom EU verka för handelsavtal med länder i Afrika, Västindien och Stilla havet (AVS-länderna) som tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och en samstämmig utvecklingspolitik. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Utvecklingssamarbete

Vänsterpartiets utgångspunkt är den internationella solidariteten. Vår kamp för rättvisa och jämställdhet varken börjar eller slutar vid Sveriges gränser. Därför arbetar vi för ett högt bistånd av hög kvalitet. Vi vill att utvecklingssamarbetet ska utgå från mottagarnas prioriteringar, inte från våra egenintressen i den rika världen eller som ett maktmedel mot mottagarna. Allt utvecklingsbistånd ska utgå från respektive mottagarlands egna behov. Det ska respektera dess suveränitet och inte förknippas med politiska eller ekonomiska villkor. Ägandeskap är en fråga om demokrati men också om effektivitet. Ska biståndsmedlen leda till långsiktiga förändringar krävs att mottagaren äger sin egen utveckling.

Afrika söder om Sahara är utan tvekan den region som står inför störst utmaningar när det kommer till ekonomisk utveckling, fattigdom, jämställdhet, demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet anser att Afrika, utifrån kontinentens många och svåra utmaningar, måste prioriteras i det svenska utvecklingssamarbetet. Vänsterpartiets politik inom det internationella utvecklingssamarbetet utvecklas i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2017/18:555).

5.3 Skuldavskrivningar

När många stater i Afrika söder om Sahara i dag tar steg mot demokrati och ekonomisk utveckling gör de det tyngda av skulder som ofta befolkningen eller de nuvarande ledarna inte beslutat om. Kostnaderna för räntor och amorteringar tar viktiga resurser från välfärds- och infrastruktursatsningar. Samtidigt innebär skuldsättningen en maktförskjutning från det skuldsatta landet till långivarna, något som inte minst IMF och Världsbanken har använt sig av för att påtvinga många afrikanska länder en ekonomisk politik de inte velat genomföra.

Flera länder i regionen har skulder som är att betrakta som illegitima. Lånen gavs till icke-demokratiska regimer trots att långivarna var fullt medvetna om att lånen aldrig skulle komma befolkningen till del.

Omfattande skuldavskrivningar har genomförts för de fattigaste länderna. Mellan 1998 och 2010 sjönk skuldbördan för HIPC-länderna (Heavily Indebted Poor Countries) från 20 till 5 procent av statsutläggen. Men vi ser nu hur skulderna snabbt ökar i spåren av den ekonomiska krisen samt ökade kostnader för livsmedel och drivmedel. Trots en

skuldsanering på hela 120 miljarder USD har statsskulden i en rad länder snabbt ökat och börjat nå ohållbara nivåer igen. Vi ser början på en ny skuldkris där fattiga länder som Moçambique och Ghana inte klarar av att betala sina skulder. I oktober 2016 meddelade Moçambique att landet inte kunde betala sina skulder till privata långivare. Ghana är redan beroende av lån från IMF och Världsbanken för att kunna betala de höga räntorna på landets skulder till privata långivare. Även Zambia ligger i riskzonen. Vänsterpartiets politik avseende skuldavskrivningar utvecklas i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2017/18:555).

5.4 Diplomatisk närvaro

Omfattande kontakter och relationer mellan Sverige och Afrika söder om Sahara har byggts upp under decennier genom invandrade svenskar med rötter i regionen, de gångna årtiondenas folkliga solidaritetsarbete med Afrika söder om Sahara och Sveriges utvecklingsamarbete med flera stater i regionen. Sverige har i flera afrikanska länder ett gott anseende. Vårt land har i många fall kunnat spela en viktig roll i arbetet för demokrati och självständighet. Sverige skulle även i framtiden kunna spela en positiv roll samtidigt som Sverige skulle kunna dra nytta av de erfarenheter och den kunskap som finns i regionen. Vänsterpartiet vill se ett utökat samarbete och utbyte mellan Sverige och Afrika söder om Sahara, både när det kommer till kontakterna mellan stater och när det kommer till utbyte mellan folkrörelser och enskilda människor. Ett utökat och fördjupat samarbete mellan Sverige och Afrika söder om Sahara kommer att kräva en förstärkt svensk diplomatisk närvaro i regionen.

5.5 Migration

Afrika söder om Sahara rymmer några av de länder som flest människor flyr ifrån och de med störst antal internflyktingar, men också några av de främsta mottagarna av flyktingar.

Migration har många olika orsaker. En del människor tvingas på flykt p.g.a. förföljelse, förtryck eller miljöförstöring. Andra har aktivt valt att lämna sitt land för att förbättra sina livsvillkor eller p.g.a. kärlek. Migration i alla dess former påverkar förutsättningarna för utveckling på gott och på ont. Därför är det centralt att migrationspolitikens alla delar är samstämmiga med utvecklingspolitiken. Att rekordmånga människor befinner sig på flykt i dag borde leda till att fler stater, framför allt i den rika delen av världen, tar ett större ansvar för att erbjuda människor en fristad, men också för att finna konstruktiva lösningar på hur migrationen ska hanteras. I stället ser vi hur Europa och USA stänger sig alltmer. Genom att införa gränskontroller och sluta avtal med tvivelaktiga stater, genom att bygga murar och införa inreseförbud.

Människor från Afrika söder om Sahara utgör majoriteten av de hundratusentals flyktingar som tar sig till Libyen för att undgå krig, förföljelse eller extrem fattigdom. Förhoppningen är oftast att kunna ta sig vidare till Europa. Amnesty, Human Rights Watch och FN har vittnat om fruktansvärda övergrepp i form av sexuellt våld, dödande, tortyr och religiös förföljelse längs smuggelvägarna till och från Libyen.

EU har svarat med ytterligare insatser för att stoppa människor på flykt. EU-kommissionen har drivit igenom en blandning av främjande och tvingande åtgärder för att få andra stater, framför allt i Afrika, att hindra migranter från att ta sig mot Europa.

Ambitionerna att förhindra människor från att tvingas fly kan låta välmenande, men i realiteten handlar det om att hindra människor från att röra sig snarare än att bekämpa anledningen till att de behöver fly.

Utvecklingspolitiken har en viktig roll i att bekämpa migrationens orsaker, såsom fattigdom, förföljelse, krig, förtryck och miljöförstöring. Men utvecklingspolitiken och biståndsinsatser får aldrig användas för att hindra människor från att fly eller ta sig just till Europa. Det går emot biståndets principer, det är kontraproduktivt och riskerar att leda till att grundläggande mänskliga rättigheter, inkluderat asylrätten, kränks. För Vänsterpartiet är det centralt att det alltid ska vara de fattigas perspektiv på utveckling som styr var och hur biståndet bedrivs. Agenda 2030 ska vara vägledande i detta arbete. När utvecklingen inom EU går åt fel håll måste Sverige stå upp för asylrätten och de grundläggande principerna för effektivt bistånd samt visa hur migration och utveckling hänger ihop och kan stärka varandra. Sverige ska som enskilt land såväl som inom EU och FN verka för en migrationspolitik som utgår från Agenda 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik avseende migration och utveckling utvecklas i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2017/18:555). Vår politik för asylrätten utvecklas i motionen En mänsklig och rättssäker flyktingpolitik (2017/18:1939).

6 Utvecklingen i Afrika söder om Sahara

Samtliga länder i Afrika söder om Sahara låter sig inte beskrivas vart och ett inom ramen för en riksdagsmotion. I denna motion har vi därför valt att lyfta fram en handfull länder, väl medvetna om att mycket finns att säga om utvecklingen i de länder som inte nämns i denna motion.

6.1 Sydafrika

De demokratiska valen 1994 innebar ett nytt kapitel i Sydafrikas historia. Nästan fem decennier av apartheidpolitik avslutades och Sydafrikas medborgare fick, oavsett etnicitet och hudfärg, formellt samma rättigheter. Att apartheid föll var ett resultat av decennier av folkligt motstånd i Sydafrika, solidaritetsrörelsernas arbete och de omfattande handelssanktionerna mot landet. Att Sydafrika blev en demokrati innebar att landet kunde gå från internationell isolering till att bli en viktig internationell aktör. Sydafrika är i dag medlem av G20-gruppen (en grupp bestående av nitton större ekonomier och EU som diskuterar ekonomiska och politiska frågor), en av de största ekonomierna på kontinenten och en central kraft inom Afrikanska unionen.

Sydafrikas stora utmaningar upphörde inte med de demokratiska valen 1994. De ekonomiska klyftorna i landet är fortfarande bland de största i världen och sammanfaller fortfarande i stora delar med sydafrikanernas hudfärg. Fattigdom, arbetslöshet, kriminalitet och korruption utgör fortfarande centrala utmaningar.

Sverige inledde sitt utvecklingssamarbete med Sydafrika på 1960-talet genom humanitärt stöd till ANC. I samband med demokratiseringen av Sydafrika övergick utvecklingssamarbetet till ett mer traditionellt bilateralt utvecklingssamarbete. Sedan millennieskiftet har det svenska utvecklingssamarbetet successivt minskat och fokuseras

i dag framför allt på frågor som rör hiv/aids. Sverige och Sydafrika har goda relationer och Sverige har, mycket tack vare vårt engagemang mot apartheid, fortsatt ett gott rykte i Sydafrika. Relationerna och ryktet har dock befläckats av Sveriges försäljning av JAS-plan till Sydafrika – en affär som kantats av anklagelser om korruption och där många ansåg att Sverige utnyttjat sitt goda rykte på ett tvivelaktigt sätt.

I december 2013 upphörde det svenska bilaterala utvecklingsarbetet med Sydafrika. I stället skulle samarbetet fortsätta genom s.k. aktörssamverkan. Fyra år senare kan vi konstatera att handelsförbindelser och ekonomiska intressen har dominerat relationerna mellan Sverige och Sydafrika. Detta samtidigt som behoven av utbyte och samarbete mellan myndigheter, högskolor, kultur och civila samhället i våra båda länder är stora. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att ta fram en strategi för framtida aktörssamverkan mellan Sydafrika och Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.2 Zimbabwe

Zimbabwe har under en längre tid varit en auktoritär stat där yttrande- och mötesfriheten varit starkt begränsad och där oppositionella levt under konstant hot om förföljelse, utomrättsliga arresteringar och tortyr. President Robert Mugabe och hans parti Zanu-PF har styrt landet sedan självständigheten 1980, med undantag för en period av samregerande med oppositionen 2009–2013, vilket gör att Zimbabwe har fungerat som en enpartistat sedan frigörelsen från kolonialmakterna.

Efter självständigheten sattes ett återuppbyggnadsprogram igång. Grundskolan blev allmän och avgiftsfri, fattiga zimbabwier fick rätt till fri hälsovård och minimilöner infördes. I dag var det länge sedan Mugabe lämnade de visioner och ideal han till en början hade. Nu går hans egen maktposition ständigt före den zimbabwiska befolkningens bästa. Situationen i Zimbabwe är och har inte varit enkel och regimen bär huvudansvaret för den politiska och ekonomiska situationen som drabbar zimbabwierna oerhört hårt.

Zimbabwe är i dag i stort behov av en verklig jordreform där den svarta befolkningen får tillbaka den jord de bestals på under det brittiska kolonialstyret. Men när Mugabe använt jordfrågan och en retorik om kolonialism, så har det handlat om att skapa legitimitet för hans egen regim och misskreditera den brokiga oppositionen mot hans styre, inte om rättvisa för befolkningen.

Mugabe har nu hunnit fylla 93 år och vad som väntar när han lämnar presidentposten är oklart. Sverige bör tydligt stödja försöken till försoningsprocess i Zimbabwe, ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och en övergång till demokratiskt styre. År 2000 avbröt Sverige sitt bilaterala bistånd till Zimbabwe. Stöd har i stället getts framför allt via FN och frivilligorganisationer. Den humanitära situationen i landet är allvarlig och fattigdomen ökar snabbt. Sverige bör därför ha beredskap för att kunna återuppta bilateralt bistånd till Zimbabwe så fort det finns tecken på en stärkt, stabil och varaktig respekt för de mänskliga rättigheterna i landet.

6.3 Demokratiska republiken Kongo

I få länder har plundringen och den ekonomiska exploateringen tagit sig så blodiga uttryck som i Demokratiska republiken Kongo, DRK. Utländska makters och

multinationella företags kamp om landets naturresurser har varit en röd tråd genom DRK:s historia.

Det blodigaste kriget i världen efter andra världskrigets slut ägde rum mellan 1998 och 2003 i DRK och kostade mellan tre och fem miljoner människoliv. Kvinnor drabbades särskilt hårt, våldtäkter systematiserades och användes som ett massförstörelsevapen i krigföringen samtidigt som mödradödligheten nådde fruktansvärda nivåer i de krigshärjade områdena. Det finns uppgifter om att så många som två miljoner kvinnor blivit våldtagna under och efter inbördeskriget.

En bräcklig fred framförhandlades under våren 2008 mellan rebelledaren Laurent Nkunda, ett tjugotal rebellgrupper och DRK:s president Joseph Kabila. Men inte heller detta avtal har hållits särskilt bra. Fortfarande pågår det stridigheter i landet, framför allt i de östra delarna. Den politiska spänningen har ökat i landet sedan en konflikt uppstått om när och hur kommande presidentval ska hållas. Ännu är valprocessens framtid oklar. I mars 2017 kidnappades FN-medarbetarna Zaida Catalán från Sverige och Michael Sharp från USA samt deras kongolesiska tolk Betu Tshintela i Kasairegionen. Senare samma månad hittades de mördade.

Fred i DRK förutsätter att plundringen av landets naturtillgångar upphör och att vinsterna från landets gruvor kommer befolkningen till del. Ska en långsiktigt hållbar fred byggas måste landets kvinnor inkluderas i framtida freds- och försoningsprocesser. FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet med grund i säkerhetsrådsresolution 1325 är i detta sammanhang ett centralt verktyg.

Kampen om mineralerna är fortfarande en av de avgörande faktorer som driver stridigheterna vidare. Ansvar för våldet och kriget i DRK vilar tungt på de multinationella företag som är verksamma i landet och de länder som backar upp dem. I många fall har utländska företag beväpnat och finansierat lokala rebellgrupper och miliser samt spelat ut dem mot varandra för att garantera sin egen verksamhet.

Vänsterpartiet menar att de företag som importerar naturresurser bör se till att framställningen sker under förhållanden där rätten till liv kan skyddas och där mänskliga rättigheter inte kränks. Varje långsiktig lösning på konflikten måste garantera detta. Sverige måste i FN och EU kraftfullt verka för ett ingripande mot plundringen av Demokratiska republiken Kongos naturtillgångar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.4 Senegal

Senegal är ett av de politiskt och ekonomiskt viktigaste länderna i Västafrika. Efter självständigheten från Frankrike 1960 utvecklades Senegal till en enpartistat fram till 1970-talet då flera partier började tillåtas. Landet är ett av få i regionen som aldrig haft militärstyre och flera demokratiska framsteg har skett. Men fortfarande är behoven stora av en mer rättvis fördelning av landets resurser och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. 2010 beslutade den borgerliga regeringen att stänga den svenska ambassaden i Dakar, ett beslut som Vänsterpartiet kritiserade. I dag finns en svensk honorärkonsul i Dakar.

I Senegal pågår också en av Afrikas längsta, men samtidigt kanske mest bortglömda, konflikter. Sedan tidigt 1980-tal har i landets södra provinser, Casamanceområdet, rests krav på ökat självstyre. 1990 tog delar av självständighetsrörelsen till vapen genom Rörelsen för Casamances demokratiska krafter (MFDC). Främst Guinea-Bissau, men även tidvis Gambia, har dragits in i konflikten som därigenom påverkat hela regionen

negativt. Åtskilliga fredsavtal har undertecknats, men den pågående fredsprocessen är ytterst bräcklig och de brutna löftena är många. MFDC:s ensidiga vapenvila från 2014 bröts bara månader efter att den utlysts. Samtidigt är striderna mindre intensiva i dag än tidigare. Världssamfundet bör engagera sig för att stärka fredsprocessen och förhindra att konflikten blossar upp igen.

6.5 Gambia

Den 1 december 2016 röstade det gambiska folket bort Yahya Jammeh från den presidentpost han innehaft i 22 år sedan kuppen 1994. Adama Barrow vann valet med tydlig marginal. Jammehs styre har kännetecknats av en stenhård kontroll av medborgarna, varför oppositionen har anklagat honom för människorättsbrott och krävt att han ställs inför rätta. Inför valet anklagade Human Rights Watch Jammeh för att ha tystat sina kritiker med våld. Två aktivister uppgavs ha dött i häkten, och dussintals människor rapporterades ha fängslats och nekats vård och rättsligt stöd.

Till en början erkände Jammeh resultatet och meddelade att han var redo att lämna presidentposten, vilket var en välkommen överraskning både i och utanför Gambia. Efter att landets valkommission upptäckte vissa oegentligheter i valprocessen, som dock inte ansågs ha påverkat valutgången, ifrågasatte Jammeh valresultatet och krävde ett omval.

Efter påtryckningar från omvärlden, inte minst grannlandet Senegal, Ecowas (Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap), Afrikanska unionen och FN:s säkerhetsråd lämnade Jammeh makten och landet. Med sig tog han knappt 100 miljoner svenska kronor som han stulit från statskassan. Han befinner sig nu i exil i den stenhårda diktaturen Ekvatorialguinea.

Förväntningarna är höga på Adama Barrow som under valrörelsen lovade att han skulle få fart på ekonomin och riva upp en del av Jammehs mer kontroversiella beslut, som att landet ska lämna samväldet och Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Barrow lovade också att alla politiska fångar skulle frigges och aviserade även planer på att tillsätta en sannings- och försoningskommission. Omvärldens stöd är nu viktigt för att garantera en fortsatt fredlig och demokratisk utveckling i Gambia. Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för en demokratisk, fredlig och stabil utveckling i Gambia. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.6 Nigeria

Nigeria, Afrikas folkrikaste land, skulle också kunna vara ett mycket rikt land. Landets enorma oljetillgångar skulle ha kunnat användas till att radikalt minska landets fattigdom och ligga till grund för ekonomisk utveckling. Nigeria är Afrikas största oljeproducent och en av världens tio största exportörer av olja. Naturgasreserverna är också bland de största i världen och det finns även gott om kol, järnmalm, tenn, uran, fosfater, kalksten och marmor i landet. Oljan står för runt 20 procent av BNP och omkring 95 procent av exportinkomsterna. I stället för att gagna befolkningen har oljeintäkterna finansierat några av kontinentens grymmaste diktatorer och skapat enorma vinster för de multinationella företag som är verksamma i landet. 1999 ersattes den dåvarande militärdiktaturen av civilt styre, men inte heller detta har lett till att man

lyckats omsätta oljeintäkterna till fattigdomsbekämpning eller förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna i någon större utsträckning.

Trots de stora naturtillgångarna lever större delen av befolkningen av inkomster från traditionellt jordbruk, småskalig handel och enkel tillverkningsindustri. För stora delar av befolkningen är förorenade vattendrag och åkermarker det enda synliga resultatet av den enorma oljeutvinningen. Oljeindustrin är i praktiken näst intill oreglerad i Nigeria, då de lagar och regleringar som finns inte efterlevs, vilket givetvis utnyttjas av oljeindustrin.

Det är också mycket svårt att få kompensation för de skador som orsakats av oljeindustrin. Kvinnor är nästan helt utestängda från kompensationsprocesserna, enligt Amnesty. I en rapport från 2011 beskrev FN:s miljöprogram Unep hur en katastrofal humanitär situation uppstått efter årtionden av oljeutvinning i Nigerdeltat. Möjligheterna till försörjning har raserats eftersom jordbruk och fiske slagits ut. Dricksvattnet är på många håll allvarligt förgiftat. Unep bedömde nedsmutsningen som så omfattande att en sanering sannolikt skulle bli den största i sitt slag i världen och anklagade både regeringen och Shell för att ha struntat i miljöregler och fört allmänheten bakom ljuset.

Unep har också föreslagit att en särskild fond om inledningsvis 1 miljard USD upprättas för att påbörja saneringen. Amnesty International kräver att Shell ska bidra med det fulla beloppet för att starta upp fonden och därmed visa att de är redo att börja ta sitt ansvar. 2015, sex år efter två stora oljeläckor i Bodo i Nigerdeltat, nådde Shell och befolkningen en uppgörelse vilket innebär att Shell skulle betala 35 miljoner pund till 15 600 individer och 20 miljoner pund till samhället. Amnesty menar dock att Shell inte tagit ansvar för föroreningarna i Nigerdeltat och inte bidragit till saneringen på det sätt de påstår. De har beskrivit oljeutsläpp som mindre än de faktiskt är och skyllt på omständigheter bortom deras kontroll när det i själva verket handlat om bristande underhåll i deras anläggningar. Det går i vissa fall inte att särskilja platser som Shell påstår är sanerade från platser som inte är sanerade, enligt Amnesty.

I flera fall har lokala protester mot oljeutvinningen slagits ned med brutalitet. I juni 2009 utlovade regeringen amnesti och kontanter i utbyte mot avvapning för de väpnade grupper som stridit i Nigerdeltat. Sedan dess har det varit relativt lugnt, men nu börjar läget bli oroligt igen då framtiden för amnestiprogrammet från 2009 är osäker och flera av de satsningar som utlovats inte infriats.

Vänsterpartiet anser att de multinationella företagen måste ta sitt ansvar för att en större del av oljeintäkterna kommer nigerianerna till del, att den omfattande miljöförstörelsen upphör och att den omfattande korrruptionen upphör. Vänsterpartiet menar att skadeståndet från Shell är otillräckligt, men ett bra första steg. Därför står vi bakom Amnestys krav om att Shell bör bidra med 1 miljard USD till den fond som Unep föreslagit. Sverige bör som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att oljebolagen som är verksamma i Nigerdeltat tar sitt ansvar och bidrar till att starta en fond för sanering av regionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.7 Mali

Under 20 års tid, mellan 1992 och 2012, var Mali en relativt stabil demokrati. När ett inbördeskrig bröt ut i januari 2012 och en militärkupp genomfördes i mars samma år

riktades världens blickar mot Mali. Utvecklingen har varit dramatisk de senaste åren, men bottenar i grundläggande problem i Mali som går flera decennier tillbaka.

Mali är ett av världens fattigaste och mest biståndsberoende länder, nära tre av fyra malier lever på mindre än två dollar om dagen. Utbildningsnivån är mycket låg, endast strax över var fjärde invånare kan läsa och skriva. Medellivslängden är en av de lägsta i världen p.g.a. undernäring och bristande sjuk- och hälsovård. Centralregeringen har alltid varit svag. Under decennier har befolkningen i norra Mali, huvudsakligen tuareger, upplevt att de diskriminerats av regeringen och vid en rad tillfällen revolterat. Dessa stora utmaningar har förvärrats av klimatförändringar, ökande livsmedelspriser, en växande narkotikahandel genom Sahara och väpnade konflikter i grannländerna.

Omfattande folkliga protester 1991 banade väg för politiska reformer och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Under de två kommande decennierna genomförde Mali en rad i grunden demokratiska val, men den politiska ledningen i Bamako lyckades inte hantera landets grundläggande utmaningar. Efter Gaddafis fall skedde ett starkt inflöde av vapen från Libyen och turbulensen i regionen underblåste det redan starka folkliga missnöje som bredd ut sig, inte minst i de norra delarna av landet. Denna utveckling i kombination med att flera militanta islamistiska grupper etablerat sig i landet utgjorde grundorsakerna till att inbördeskriget blossade upp 2012.

Trots flera förhandlingar och att ett fredsavtal ingicks 2015 har striderna fortsatt och läget är alltfjänt instabilt. Flera terrorattacker har genomförts under senare tid, bl.a. mot den internationella FN-insats som övervakar säkerheten i landet och som Sverige deltar i. I norra delarna av landet har den humanitära situationen varit svår, då hjälpinsatser hindrats av den våldsamma situationen, och 2015 varnade FN för svältkatastrof.

Sedan 1990-talet bedriver Sverige utvecklingssamarbete med Mali. I samband med kuppen 2012 avbröts det bilaterala stödet och det svenska biståndet kanaliserades i stället via FN-organ och frivilligorganisationer. I april 2013 återupptogs det bilaterala biståndet. Sverige har också varit en stor givare av humanitärt bistånd till Mali. Vänsterpartiet anser att det är av stor vikt att Sverige bedriver ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Mali och välkomnade att regeringen 2010 beslutade att öppna en svensk ambassad i Bamako.

6.8 Burkina Faso

Efter självständigheten 1960 präglades Burkina Fasos politiska liv av kupper och ekonomiska kriser. Efter 55 år av självständighet genomförde så Burkina Faso sitt första verkligt demokratiska val, den 29 november 2015. Befolkningen i Burkina Faso har åter visat oss att det inte finns någon starkare kraft än kvinnor och män som går ihop för förändring. År 2014 tvingade man genom omfattande protester landets auktoritära president Blaise Compaoré att avgå efter 27 år vid makten. Därefter har man förhindrat försök från både den gamla eliten och militären att ta makten i landet. Bland annat misslyckades en militärkupp i september 2015, mycket tack vare omfattande folkliga protester.

Valet i Burkina Faso visar också återigen att svenskt utvecklingssamarbete gör skillnad. Sverige bedriver sedan 2001 utvecklingssamarbete med Burkina Faso. Sveriges bistånd har aldrig varit stort, men Sverige har varit den ledande givaren när det kommer till att stötta arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. När väljarna kom till vallokalerna 2015 möttes de av valinstruktionsaffischer som tagits

fram med svenskt stöd. Valet övervakades av bl.a. civilsamhällets valobservatörer från organisationen Codel som fått stöd av svenska Diakonia.

Länge såg det ut som om Sverige inte skulle vara på plats under den demokratiska revolutionen och att de modiga demokratiaktivisterna inte skulle få något svenskt stöd. År 2012 meddelade dåvarande biståndminister Gunilla Carlsson att Sveriges bistånd till Burkina Faso skulle avvecklas. När den rödgröna regeringen tillträdde 2014 kom regeringen och Vänsterpartiet överens om att avbryta utfasningen och fortsätta med ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Burkina Faso.

Burkina Faso står inför flera stora och komplexa utmaningar, och behoven av utvecklingssamarbete är fortfarande mycket stora. Landet är i dag ett av världens fattigaste länder, på plats 185 av 188 på Human Development Index. Genom sitt läge i Sahel (en region som sträcker sig tvärs över kontinenten från norra Senegal i väster till Sudan i öster) är Burkina Faso ett av de länder som riskerar att drabbas hårdast av klimatförändringarna. De delade gränserna med en rad sköra stater, t.ex. Mali och Elfenbenskusten, som under de senaste åren härjats av väpnade konflikter utgör också en utmaning. Demokratin är fortfarande skör, och under kommande år behövs stora insatser för att konsolidera framsteg, genomföra reformer, bygga demokratiska institutioner och förstärka respekten för de mänskliga rättigheterna. Den stabilitet vi ser i dag i Burkina Faso kan inte tas för given. Sverige har goda möjligheter att på flera av dessa områden göra skillnad. På grund av en väldigt konservativ kvinnoyn har Burkina Faso bland världens högsta nivåer av tidiga äktenskap och tvångsäktenskap, samt bland de sämsta nivåerna när det gäller användning av preventivmedel. Könrelaterat våld är ett annat stort problem.

I juli 2016 antog Burkina Fasos regering en ny plan för ekonomisk och social utveckling. Under 2016–2020 ska en satsning på 26,3 miljarder dollar höja levnadsstandarden för befolkningen. Fokus ligger på att minska barn- och mödradödlighet och fattigdomsbekämpning, och resultat har redan börjat synas.

Vänsterpartiet har i budgetförhandlingarna drivit på för en ökad prioritering av biståndet till Burkina Faso, och regeringen har lyssnat. En ny landstrategi ska nu ersätta den tidigare som sedan länge är förlegad. Och nivåerna på biståndet höjs. Det är viktigt att biståndet till Burkina Faso bedrivs långsiktigt för att stödja den positiva utvecklingen i landet. Sverige bör fortsatt bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Burkina Faso för att stödja arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter i landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.9 Sudan

Praktiskt taget från det att Sudan blev en självständig stat 1956 har landet plågats av krig och konflikter. Det längsta kriget fördes mellan SPLA (Sudan People's Liberation Army) och centralregeringen i Khartoum. Kriget pågick i över 20 år och avslutades 2004. Men året innan hade stridigheter i stället blossat upp i Darfur och i östra Sudan, där olika rebellrörelser hade vuxit fram. Regeringen i Khartoum försökte med stor brutalitet slå ned upproren i Darfur, vilket skapade en konflikt som kostade hundratusentals människor livet och drev miljoner på flykt. Regeringen har till följd av detta anklagats för folkmord och Sudans president Omar al-Bashir begärdes 2009 häktad av Internationella brottmålsdomstolen, anklagad för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. 2011 utropades Sydsudan som en självständig stat efter en

folkomröstning. Regeringen i Khartoum erkände Sydsudan, men relationerna mellan länderna är frostiga.

Konflikterna mellan Sudan och nuvarande Sydsudan samt den i Darfur har sin upprinnelse i de stora sociala klyftor som finns i landet. Konkurrensen om resurser har dessutom skärpts i takt med att klimatförändringarna minskat tillgången till odlingsbar mark och vatten. Landet har även stora fyndigheter av både gas och olja. Den ojämlika fördelningen av vinsterna från dessa naturtillgångar har skapat starka inre motsättningar, som olika stormakter såsom USA och Kina inte dragit sig för att utnyttja för sina egna intressen. Sudan har blivit en arena för en kamp mellan stormakter. I sammanhanget går det inte att blunda för att även svenska Lundin Petroleum starkt kritiserats för sin verksamhet i Sudan. Bolagets styrelseordförande Ian Lundin och vd Alex Schneiter är sedan november 2016 delgivna misstanke om medhjälp till grovt folkrättsbrott p.g.a. företagets verksamhet i landet. Samtidigt stoppades ett förslag om att kompensera dem som drabbats av företagets verksamhet med 5 miljarder kronor av en stor majoritet på företagets bolagsstämma i maj 2017. Bland dem som röstade mot fanns flera svenska storbanker. Det är viktigt att alla anklagelser mot de utländska oljebolagen grundligt utreds och att de som drabbats av oljeutvinning ersätts. Sverige bör som enskilt land såväl som medlem i EU och FN motverka att framtida oljeutvinning i Sudan bidrar till MR-brott, konflikter och en orättvis fördelning av resurser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även om det finns en bräcklig fred och våldet i Darfur avtagit så är Sudan ett land fyllt av motsättningar som lätt kan blossa upp och omvandlas till väpnade konflikter och krig om man inte kommer till rätta med landets grundläggande problem, den ojämlika fördelningen av resurser och omvärldens försök att kontrollera landets naturtillgångar.

Sverige har sedan 1970-talet bedrivit ett mindre utvecklingssamarbete med Sudan. Efter fredsavtalet 2005 har det samarbetet utökats. Sverige bidrar framför allt med humanitärt stöd genom FN, men bedriver också ett arbete med kvinnors rättigheter. Detta är viktigt eftersom kvinnors rättigheter är starkt begränsade i Sudan, bl.a. är tvångsäktenskap och könsstympning vanligt förekommande. För Vänsterpartiet är det viktigt att Sverige fortsätter att bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Sudan, i synnerhet med fokus på frågor om flickors och kvinnors rättigheter.

6.10 Sydsudan

Den 9 juli 2011 blev Sydsudan en självständig stat genom delningen av Sudan i en nordlig och en sydlig del. En dramatisk folkomröstning och oroligheter föregick självständigheten som ändå skedde under fredliga former. Delningen av Sudan är en av de största politiska händelserna i regionen sedan avkoloniseringen. Hoppet om en bättre tillvaro som självständig stat, efter flera årtionden av konflikt med norra Sudan, grusades snabbt. Inte minst genom det inbördeskrig som bröt ut 2013 och hade sina rötter i gammal rivalitet mellan de största folkgrupperna dinka och nuer. Inbördeskriget har drivit miljontals människor på flykt, skapat hungersnöd och stort lidande. All ekonomisk och social utveckling i det redan mycket fattiga landet stannade av och stora delar av infrastrukturen, sjukvården och skolsystemet slogs i spillror.

Efter flera försök till fredsförhandlingar nåddes till slut en överenskommelse 2015, efter stark press från omvärlden. Fredsavtalet har dock inte inneburit någon verklig fred. Misstänksamheten mellan grupperna lever kvar och flera brott mot avtalet har skett.

Den fredsbevarande FN-styrkan Unmiss har misslyckats och den tidigare chefen för styrkan fick därför lämna sitt uppdrag 2016.

Situationen i Sydsudan är akut. Enligt FN finns omkring 1,9 miljoner internflyktingar i landet och över 5,5 miljoner människor riskerar akut matbrist. Nära 2 miljoner människor har flytt Sydsudan och befinner sig i närliggande länder. Amnesty rapporterar om mycket grymma och utstuderade sexuella övergrepp på flickor, kvinnor och några män, som en del av krigföringen.

Civila måste skyddas och humanitär hjälp måste komma fram till dem som är i nöd. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet måste få en framträdande roll i arbetet för en verklig fred i Sydsudan. Sverige bör som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för ett omedelbart stopp för övergreppen i Sydsudan och att humanitär hjälp når fram. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.11 Etiopien

1991 störtades diktatorn Mengistu Haile Mariam av en brokig allians av regionala och etniskt baserade grupper. Delar av denna allians bildade det nu styrande partiet EPRDF under ledning av premiärminister Meles Zenawi. De förhoppningar som fanns om tydliga demokratiska framsteg och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna vid Mengistus fall har långt ifrån infriats. Under Zenawis styre har brotten mot de mänskliga rättigheterna varit omfattande, bl.a. har möjligheten för frivilligorganisationer och utländska NGO:er att verka i landet kraftigt begränsats. Fängslandet av de svenska journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson understryker hur begränsad pressfriheten är i landet. Meles Zenawi avled i augusti 2012.

Att Hailemariam Desalegn tillträdde som premiärminister har inte inneburit några framsteg när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Styret i Etiopien har under en rad år blivit alltmer auktoritärt och utrymmet för oppositionen och det civila samhället har tydligt minskat. I parlamentet har oppositionen inga platser alls efter parlamentsvalet 2015. Det alltmer auktoritära styret har vid upprepade tillfällen resulterat i omfattande folkliga protester som polis och militär regelbundet slagit ned med brutalitet. Etiopiens folkrikaste region Oromia har varit centrum för protesterna. Oromofolket upplever sig vara systematiskt diskriminerat av den styrande regeringskoalitionen EPRDF. Omfattande protester genomfördes både under 2014 och 2015. Vid båda tillfällena slogs protesterna ned. Åtskilliga av dem som protesterade arresterades och bara i november 2015 dödades drygt 400 personer. I början av augusti 2016 genomfördes nya protester i provinserna Oromia och Amhara. Återigen svarade polisen med våld. Enligt Amnesty International dödades minst 97 personer när polisen öppnade eld mot fredliga demonstranter.

Trots att Etiopien i dag är en starkt auktoritär stat som bidrar till att destabilisera Afrikas horn har kritiken från världssamfundet varit begränsad när det gäller landets brott mot de mänskliga rättigheterna. Detta får betraktas som en konsekvens av att Etiopien lyckats etablera sig som en regional allierad till flera stormakter. USA ger i dag Etiopien militärt bistånd och länderna samarbetar djupt inom ramen för det s.k. kriget mot terrorismen. Storbritannien ger Etiopien omfattande budgetbistånd och Kina har dramatiskt ökat sina investeringar i landet. Behovet av länder som uppmärksammar situationen i Etiopien är stort. Sverige har omfattande relationer med Etiopien. Sedan 1954 bedriver Sverige utvecklingssamarbete med landet och nyligen presenterades en ny och ambitiös strategi för det svenska biståndet till Etiopien. Vänsterpartiet menar att

Sverige måste använda sin position för att stärka en demokratisk utveckling i Etiopien med respekt för de mänskliga rättigheterna. Sverige bör kraftfullt uppmärksamma de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien såväl i sina bilaterala kontakter med regimen som i FN och EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den svenske läkaren Fikru Maru har nu suttit fängslad i Kilintofängelset i Etiopien sedan våren 2013, på oklara grunder anklagad för mutbrott. Turena kring hans fall har varit många. I maj 2017 friades han från de ursprungliga anklagelserna men hålls kvar i fängelse anklagad för att ha legat bakom ett upplopp i fängelset. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen uppmärksammat Fikru Marus situation och vädjat till regeringen att agera. Samtidigt har både Stefan Löfven och Margot Wallström varit i Addis Abeba vid ett flertal tillfällen utan att besöka Fikru Maru. Han har lidit av flera allvarliga hälsoproblem under sin tid i fängelset och hans situation är ohållbar. Det är hög tid att regeringen vidtar alla de åtgärder de kan för att bistå honom. Sverige måste i alla kontakter med Etiopien, bilateralt och genom multilaterala organisationer, kräva Fikru Marus omedelbara frisläppande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.12 Eritrea

Efter att först ha varit en italiensk koloni och efter andra världskriget brittiskt protektorat, tvingades Eritrea 1952 in i en federation med Etiopien. 1962 införlivades Eritrea i Etiopien, vilket ledde till ett trettioårigt krig mellan den eritreanska nationella befrielseörelsen och Etiopien. Under detta krig störtades i Etiopien först monarkin under Haile Selassie och sedan diktaturen under Mengistu. I det krig som fördes mot Mengistu kämpade flera etiopiska regimfientliga rörelser på samma sida som de eritreanska befrielseörelserna ELF och EPLF. Efter Mengistus fall genomfördes en folkomröstning i Eritrea och 1991 kunde Eritrea förklara sig som självständig stat.

Sedan 1991 styrs Eritrea av EPLF, som bytt namn till PFDJ. Isaias Afewerki innehar presidentposten och har styrt landet sedan självständigheten. I praktiken råder undantagstillstånd sedan 1991 och all opposition mot regeringen tystas brutalt. Situationen för de mänskliga rättigheterna har successivt kraftigt försämrats och Eritrea har utvecklats till en av Afrikas mest hårdföra diktaturer. 2009 utnämnde organisationen International Institute for Strategic Studies Eritrea till världens näst mest militariserade samhälle, efter Nordkorea. Det har fått en bottenplacering i Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex nio år i rad fram till 2015. Ett avgörande steg i denna utveckling togs 2001, då regimen stängde åtta tidningar och arresterade 15 journalister. Eritrea är numera ett av de få länder som saknar oberoende tidningar. En av de arresterade journalisterna var den svenske medborgaren Dawit Isaak. Sen dess har olika svenska regeringar försökt få Isaak frisläppt genom s.k. tyst diplomati. Det är uppenbart att denna strategi misslyckats. Därför är det hög tid att Sverige går över till en mer offensiv strategi, t.ex. genom att skicka en hög representant till Eritrea. Sverige måste i alla kontakter med Eritrea, bilateralt och genom multilaterala organisationer, kräva Dawit Isaaks omedelbara frisläppande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.13 Somalia

Sedan 1991 har Somalias södra delar härjats av ett av vår tids blodigaste krig. Kriget har tvingat uppemot tre fjärdedelar av befolkningen att lämna sina hem och dödstalen räknas i miljoner. Men kriget har långt ifrån omfattat alla delar av Somalia – utvecklingen i bl.a. Somaliland i norra Somalia har varit betydligt mer positiv.

Konflikten i Somalia kan inte bara beskrivas som ett inbördeskrig. Den militanta islamistgruppen al-Shabab har fått stöd utifrån. Grannländerna Etiopien och Eritrea har beväpnat och stött olika väpnade grupper samtidigt som USA flera gånger ingripit militärt i Somalia, under senare år som en del av landets s.k. krig mot terrorismen. Tydligast uttryck tog sig denna yttre inblandning genom Etiopiens invasion av Somalia julen 2006.

Sverige har vid fyra tillfällen – 2009, 2010, 2013 och 2015 – deltagit i den marina insatsen Atalanta utanför Somalias kust som leds av EU. I september 2017 kommer vi att delta på nytt. Insatsen har ett tydligt FN-mandat med huvudsyftet att garantera säkerheten för de humanitära transporterna till Somalia. Vänsterpartiet har stött Sveriges deltagande i Atalanta. Samtidigt ser vi att det kommer att krävas betydligt mer än bara marina militära insatser för att komma till rätta med den omfattande piratverksamheten utanför Somalias kust. En av flera förutsättningar är att rovfisket i området, från bl.a. europeiska fiskefartyg, och dumpningen av giftigt avfall i havet upphör, så att det skapas möjlighet för fler somalier att försörja sig genom fiske i stället för genom piratverksamhet.

Sedan en tid tillbaka finns det tecken på att inbördeskriget i Somalia kan vara på väg mot sitt slut. 2011 undertecknades en fredsplan av flera somaliska ledare, al-Shabab tappade mark och lämnade Mogadishu. Året därpå skapades ett nytt klanbaserat parlament, som i sin tur valde en ny president. Försämringar av säkerhetsläget gjorde att allmänna val inte kunde hållas under 2016 som planerat. Hösten 2016 hölls i stället parlamentsval där 14 000 klanäldste och regionala ledare utsåg ett nytt parlament. Ett positivt tecken var att representationen av kvinnor i parlamentet ökade till omkring 30 procent. I februari 2017 valde parlamentet i sin tur en ny president. Med Mohamed Abdullahi Mohamed ”Farmaajo” på presidentposten har vissa förhoppningar väckts. Sverige har möjligheter att spela en roll för en positiv utveckling i landet, inte minst genom den kunskap och de kontakter som finns bland invandrade från Somalia i Sverige. Vänsterpartiet anser att Sverige i EU, FN och andra internationella fora bör verka för att ett långsiktigt arbete för en freds- och försoningsprocess ska påbörjas. En sådan process måste behandla förhållandena i Somalia samt mellan Somalia och de grannstater som är inblandade i konflikten i Somalia. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet måste också få en framträdande roll i fredssträngningarna. Sverige bör genom sitt engagemang i Somalia betona vikten av att landets kvinnor inkluderas i freds- och försoningsarbetet och att det nuvarande vapenembargot upprätthålls och efterlevs så att tillförseln av vapen upphör. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige har i dag ett omfattande utvecklingssamarbete med Somalia som är inriktat på humanitär hjälp. Behoven av humanitär hjälp är stora, men när Somalia nu sakta tar steg i en positiv riktning finns det ökade möjligheter och behov av att stödja framväxten av de institutioner och positiva krafter som finns i det somaliska samhället. Sverige bör stödja arbetet för fred och demokrati i Somalia. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sex år efter den svåra svältkatastrofen i Somalia 2011, då omkring 260 000 människor dog, hotades landet under början av 2017 av omfattande torka och hunger. FN räknade med att 6,2 miljoner människor – mer än hälften av Somalias befolkning – var i behov av hjälp. Nyligen konstaterade både Sida och FN att den svält som befarades till stor del har avvärjts. Situationen är trots detta fortfarande mycket bräcklig. FN påpekar att 3,2 miljoner människor alltså är i riskzonen och att 350 000 barn är undernärda, varav 70 000 akut undernärda. Det finns stora anledningar att glädjas över hur det humanitära biståndet tillsammans med en omfattande mobilisering av somalier som lever utanför Somalia bidragit till att stävja krisen. Sverige bidrog med extra resurser till Unicef, World Food Programme och FN:s humanitära landfond, utöver det årliga humanitära stödet till Somalia. Det är nu centralt att Sverige fortsätter att följa utvecklingen i Somalia och agerar snabbt om krisen skulle bli akut på nytt.

Samtidigt är det uppenbart att omvärlden gjort för lite för att åtgärda grundorsakerna bakom den svåra svältkatastrofen 2011. Den grundläggande orättvisa fördelningen av resurser och tillgångar, bristen på demokratisk utveckling och världssamfundets oförmåga att sätta människors säkerhet framför nationella intressen har fortsatt. Regeringen ska verka för en mer rättvis och jämlik fördelning av tillgångar och resurser i Somalia och regionen för att förebygga framtida katastrofer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Yasmine Posio Nilsson (V)

Stig Henriksson (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Håkan Svenneling (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Emma Wallrup (V)